

24.4.2008

Lehtojen hoidon verkostoitumistapaaminen

Aika	To 24.4.2008 klo 13 – 16
Paikka	Tapio, Tapionsali
Läsnä	Terhi Ajosenpää, Tapio Aulikki Alanen, Metsähallitus luontopalvelut Niklas Björkqvist, Metsähallitus metsätalous Leena Eerola, Uudenmaan ympäristökeskus Tarja Hämääläinen, Metsäkeskus Etelä-Savo Anna Härmälä, Metsäkeskus Rannikko Sirke Kajava, Metsäkeskus Lounais-Suomi Sanna Kangasjärvi, Suomen ympäristökeskus Anna Kesämaa, Metsäkeskus Häme-Uusimaa Sanna Kotiharju, Tapio Jarmo Laitinen, Metsäkeskus Pohjois-Savo Marjukka Mähönen, maa- ja metsätalousministeriö Janne Raassina, Metsäkeskus Pohjois-Karjala Jouni Rantala, Metsäkeskus Häme-Uusimaa Seppo Repo, Metsäkeskus Kaakkois-Suomi Lauri Saaristo, Tapio Pirita Soini, Metsäkeskus Keski-Suomi Timo Soininen, Tapio Juha-Matti Valonen, UPM Metsä Timo Vesanto, Metsäkeskus Pirkanmaa

1. Avaus, lehtojen hoito –hankkeen esittely, Sanna Kotiharju

Sanna Kotiharju toivotti osallistujat tervetulleeksi ja kertoi tilaisuuden tavoitteet. Lehtojen hoito –hankkeen esittely: hankkeen tavoitteena on välittää tietoa ja verkostoitua aihepiirin tiimoilta, tukea metsäkeskuksia lehtoelinympäristöjen hoitoon liittyvien luonnonhoitohankkeiden käynnistämässä, suunnittelussa ja toteutuksessa ja samalla tukea alueellista lehtojen hoidon kehittämistoimintaa ja verkostoitumista. Yleisempänä tavoitteena hankkeen myötä on lisätä tietoa ja tietämystä lehtojen hoidosta ja samalla kehittää yksityismetsien lehtojen hoitoa.

2. Metso-ohjelma ja elinympäristöjen hoito, Marjukka Mähönen

Marjukka Mähönen esitteli Metso-ohjelman keskeisen sisällön. METSO-ohjelmaa arvioidaan ja seurataan, tietoa tarvitaan v. 2011, kun ohjelman jatkorahoitusta pohditaan.

Lehdot ovat mukana monissa toimenpide-ehdotuksissa:

- Luonnontieteelliset valintaperusteet valmistuvat toukokuussa. Valintaperusteiden valmistelujen vahvana taustana on Luontotyyppien uhanalaisuuden arviointi, joka valmistuu kesäkuun alussa. Tiedotustilaisuus on 3.6. ja seminaari Heurekassa 4.6.
- Talousmetsien luonnonhoito mm. luonnonhoitohankkeet, luonnonarvokauppa
- Viestinnän toteuttaminen. Tärkeää viestiä monipuolisesti.

24.4.2008

3. Metsäkeskusten luonnonhoidon palvelut ja luonnonhoitohankkeet, Timo Soininen

Kestävän metsätalouden rahoituslain (Kemera) mukaiset luonnonhoitohankkeet tulevat muuttumaan uudessa Kemerassa ensi vuoden alussa. Elinympäristöjen hoito ja kunnostus yksityismailla jatkuu kuitenkin entiseen tapaan. Luonnonhoitohankevaroilta elinympäristöjen, kuten lehtojen hoito on metsänomistajalle vapaaehtoista ja maksutonta. Yhteistyötä tehdään metsänomistajien ja muiden tahojen kanssa (mm. kunnat, seurakunnat, ympäristökeskukset).

Aulikki Alanen: lehtojen hoidon alueellisessa kohdentamisessa on tärkeää tehdä yhteistyötä varsinkin jalopuulehtojen perustamisessa. Kohdennettu markkinointi esim. lehtokeskusalueella tai suojeltujen lehtojen läheisyydessä. Kytkeytyneisyys on todella tärkeitä.

Marjukka Mähönen: METSO periaatepäätöksessä edellytetään, että MMM ja YM tekevät elinympäristökohtaiset toteutusohjelmat. AMO:jen päivytyksessä ensi syksynä pyydetään metsäkeskuksilta palautetta valintaperusteisiin ja tietoa alueelliseen kohdentamiseen.

Juha-Matti Valonen: YSA-alueiden rajaukset tehty tarkasti -> ongelmana, että suunnittelu tehdään rajausten sisällä. Kun YSA-alueiden operatiivinen suunnittelu ja toteutus on nyt MH:n vastuulla, niin olisi tärkeää synkronisoida talousmetsien ja YSA-alueiden suunnittelua ja toteutusta yli suojelurajojen.

Jouni Rantala: Luonnonhoitohanketoimintaan on saatava riittävästi resursseja. Kemera-varoissa ei saa painottaa liiaksi ympäristötukia ja luonnonarvotukia, jotta luonnonhoitohanketoimintaa voidaan kehittää aktiivisesti.

Tarja Hämäläinen: METSO tuo mahdollisuuden, että alueellista kohdentamista tehdään yhteistyössä esim. elinympäristökeskitymissä. Metsä- ja ympäristökeskuksille annettu tehtävä tehdä yhteistyötä, Metsähallitus sopii tähän porukkaan.

4. Lehtojen hoito ja luonnonhoitohanketoiminta, metsäkeskusten kokemuksia, Timo Vesanto Metsäkeskus Pirkanmaa

Timo Vesanto esitteli Pirkanmaalla käynnissä olevaa lehtojen hoitohanketta. Hankkeessa satsataan hoitoresursseja parhaiden suojelukohteiden ympäristöön, esim. Hausalon lehmusmetsikön lähialueiden lehtojen hoito. Pirkanmaalla hoitotoimia kohdennettu lehtipuuvaltaisiin lehtoihin, hoitotyöt on tehty luonnonhoitohankevaroin. Kuusivaltaisten lehtojen hoito ongelmallisempaa, koska niihin kohdistuu taloudellisia paineita, mikä on niiden merkitys monimuotoisuudelle?

Aulikki Alanen: tärkeää tehdä yhteistyötä käytännön töissä, esim. vaikeakulkuisiin kohteisiin. Lehmusalueella vanhojen peltojen metsitys lehmuksella olisi yksi keino lisätä lehmusten määrää.

5. Lehtojen hoito; esimerkkejä ja ajatuksia, Aulikki Alanen Metsähallitus

Yhteistyö on hyvin tärkeää, jotta saadaan lehtojen monimuotoisuutta turvattua kokonaisuutena maanomistusrajoista riippumatta aluetasolla. Hieno juttu, että hanke on lähtenyt käyntiin. Eniten hoitoa vaativat lehtolajit ovat valoa vaativat, eteläiset

24.4.2008

lajit. Jalopuulajeille tärkeää turvata jalojen lehtipuiden jatkuvuus alueella. Lehtomaaperän hoito on myös tärkeää, usein muuttunut sukkession tai metsätalouden myötä (happamoitunut, tiivistynyt, kuivunut). Laajemmilla alueilla kosteita ja varjoisia lajeja helpompi huomioida, kun voidaan säilyttää luonnontilaisia alueita ja kohdistaa avoimuutta vaativien lajien hoitotoimia toisille alueille.

Metsähallituksessa ennallistamisen ja luonnonhoidon ohjaus- ja seurantaryhmä, myös sen kautta voidaan tehdä yhteistyötä. Lauri Saaristo Tapiosta on ryhmän jäsen. Lehtojen hoito-opas uusittaneen lähiaikoina.

Niklas Björkqvist: Miten lehtipuu- ja jalopuuvaltaiset lehdot ovat säilyneet luonnoloissa?

Aulikki: Ei tarkkaa tietoa. Tuli ja pienaukkouudistuminen, laidunnus. Virossa alueita, joissa vuosisatoja on säilynyt lehtipuuvaltaisia, jonne kuusi ei ole päässyt (maaperätekijät, kuusi ei ole päässyt esim. saariin). Ihminen suosinut kuusetumista, raivannut.

(kommentti/ huomio: kuusen taimien tukahtuminen paksun lehtikarikkeen alle syksyisin, tämä todettu Lehtojen hoito -oppaassa)

Lauri Saaristo: Metsähallituksen hoitosuunnitelmissa paljon hyviä esimerkkejä talousmetsien lehtojen hoidon suunnitteluun ja toteutukseen.

Timo Vesanto: olisi tärkeää saada MH:n suunnitelmia esimerkeiksi.

Jouni Rantala: kuvamateriaali ennen – jälkeen olisi myös hyödyllistä saada käyttöön.

Aulikki: Kohteita seurataan: täytetään mm. hoitoseurantalomake, SUTI GIS:in tallennetaan seurannan perustiedot. Kuvaseuranta ei ole systemaattista.

Timo Soininen: talousmetsien lehtojen hoidossa lähtökohta ei ole sama kuin suojelualueilla, jossa voidaan hoitaa pelkkiä talousmetsiä kehittymään kohti lehtoa.

Aulikki Alanen: lehtoarvoja on oltava ennestään, tärkeimmät lehto- ja uhanalaiskohdet + nuoret kuusikot tärkeä hoitaa kiireellisesti.

Sirke Kajava: kuinka pitkältä ajalta seurantatietoa on vanhemmista hoitokohteista?

Terhi Ajosenpää: esim. Nyynäisten tammilehtoa hoidettu 1980-1990 -luvulla

6. Lehtojen biodiversiteetin turvaaminen –hutiloinnista kokonaisuuden hallintaan, Juha-Matti Valonen UPM

Lehtojen hoitoon tarvitaan valtakunnallista ohjausta ja kokonaisuuden hallintaa. Minkä lajiryhmän suhteen hoitoa tehdään? Kotimaista alkuperää olevien jalopuutaimien saaminen on vaikeaa, tarjolla ulkomaisia puistotaimia. Jalopuuistutuksilla merkitystä myös ilmastonmuutoksen kannalta.

Lauri Saaristo: lehtojen lajien erittely tärkeää hoidon suunnittelussa. Onko lehtolajistosta olemassa tarkempaa luokitusta, mistä löytää tietoa?

24.4.2008

Aulikki Alanen: lehtojen hoito -oppaassa on luokitusta, uhanalaiset sammalet - ja muissa eliöryhmäjulkaisuissa tarkempia elinympäristövaatimuksia, lehtojen indikaattorilajeja listattu Metsähallituksessa. Hoidossa suositaan tiettyjä lajeja, tietoinen valinta on tehtävä hoidon suunnittelussa, kokonaiskuva tärkeä. Luokituksia pitää edelleen kehittää.

Juha-Matti Valonen: mitä enemmän tutkitaan sitä enemmän tietoa tulee, valinnat voivat olla vaikeita.

Timo S.: Kemera tarkoitettu metsäalueille. Pellon metsitys tai avohakkuukohta hyvä lähtökohta edistää lehtojen piirteiden saamista talousmetsiin osana normaalia metsätaloustoimintaa.

Seppo Repo: mitä pensaiden vapauttaminen tarkoittaa? (vaativat paljon valoa)

Juha-Matti Valonen: valitaan alue, jossa lehtopensaita suositaan kuusen kustannuksella.

Seppo Repo: hankalaa yksityismetsissä

Juha-Matti Valonen: metsänomistajalle pitäisi korvata aukkoisena pitäminen

Leena Eerola: AYK:t inventoi luontotyypit ja tekee rajauspäätökset näistä ja uhanalaisista lajeista. MH hoitaa vain YSA-alueet. Hienoja kohteita varsinaisten suojelualueiden ulkopuolella, yhteistyötä hoidossa tarvitaan. Lehtojen suojelualueet yleensä pienialaisia, tärkeää kohdentaa muiden alueiden hoitoa näiden yhteyteen.

Timo S: elinympäristökohtainen toteutusohjelma: tärkeä miettiä miten toteutetaan käytännössä ettei käy liikaa eri väkeä samalla kohteella. KEMERA-varoja ei voida osoittaa rajauspäätösalueille.

Aulikki Alanen: tärkeää saada luontotyypit hoidon piiriin, toteutusohjelma tässä tärkeä.

Marjukka Mähönen: AMO:jen päivitysten yhteydessä tärkeä saada tietoa metsäkeskuksista METSO:n toteutukseen. Lh-hankkeiden lisäksi muita rahoitusmahdollisuuksia esim. EU:sta. esim. yhteistoimintaverkostot voisivat olla hyvä keino yhteistyöhön, potentiaalia ja kokemuksia on kertynyt paljon METSO:n kokeiluvaiheen ajalta.

Leena Eerola: Yhteistyötä tehty metsäkeskuksen kanssa, mm. MetsäVasu. Myös kuntien kanssa yhteistyötä, esim. Helsinki tehnyt omille YSA-alueilleen suunnitelmat. AYK on lausunnonantajana suunnitelmissa, myös valtionmaiden.

Lauri Saaristo: olisiko mahdollista tehdä yhteistyötä, suunnitella ja hoitaa tietyn alueen lehdot hallinnollisista rajoista huolimatta (YSA, Luontotyypit, talousmetsien lehdot, METE-kohteet)

Sanna Kotiharju: metsäkeskuksille yhteistyö ja alueellinen verkostoituminen lähtökohdaksi omissa hankkeissa.

Seppo Repo: tarvitaan resurssointia ja organisointia jokaiselta taholta yhteistyöhön.

24.4.2008

Niklas Björkqvist: Metsähallitus Talousmetsät mukana mielellään, mitka lehdot hoitokohteiksi, missä ja mitä, talousmetsien luonnonhoidossa lehtopensaat ja jalopuut, toiminta yhdenmukaisesti ja -aikaisesti eri organisaatioissa.

Seppo Repo: Neuvonta tärkeä työväline.

Marjukka Mähönen: Metsäkeskusten alueelliset painotukset ja AMO:t. Tarvitaan kohdealueita, esimerkkejä, mallialueita, joissa alueellinen verkostoituminen ja yhteistyö pelaa hyvin, paikalliset innovaatiot yhteistyöstä.

Janne Raassina: Pohjois-Karjalassa alkamassa lehtojen hoitohanke Keski-Karjalassa. Rahoitushakemus valmisteilla.

esille nousseita asioita ja kysymyksiä

Lehtohankkeen myötä tavoitteena saada parhaat toimintamallit esille (poimittua) jatkojalostettavaksi

- yhteistyö on tärkeää
- yhteistyön edut!
- parhaita ja toimivimpia alueellisia yhteistyömalleja (alueellisia verkostoitumismalleja) voidaan tarvittaessa "monistaa" muuallakin, paikalliset innovaatiot yhteistyöstä
- eteläiset lajit vaatii eniten hoitoa (jalopuut, jalopuulehdot)
- uhanalaiset ja huomionarvoiset lajit
- jatkuvuus tärkeää
- suunnittelun pohjana riittävät tiedot

maisema- ja aluetason suunnittelu ja priorisointi
yksityismaiden seuranta

Minkälaisilla kohteilla kannattaa tehdä jotain, minkälaiset kohteet tulee ilman muuta jättää hoitamatta
talousmetsien luonnonhoitotoimet?

Alueellinen kohdentaminen -> hankkeiden vaikuttavuus -> maakunta, paikallistason yhteistyö, yhteistyö yli hallinnollisten rajojen

Sateenvarjo/teemahankkeet (AMOihin mainintaa)